

նեկու համար ուղղագրութեան այս տարբեր երևոյթի, շենք վարանի իրաններու թէ մեր լեզուին յատուկ բառերուն ուղղագրական ձևէն հառաքնորդութիւն նախնիք. և որովհետեւ կը գրեն էտի, էտիթիւն, միւրամ, միւրիթիւն, առանց Յ-ի կը տառագարեն նաև և կը գրեն, Թէտարուն, Յէտ, և այլն: Ասանց կարգին կրնանք գնել նաև ի մարգարէի հոլովական ձևին հետ՝ Բերտարէի յատուկ անուներ, և այլն: Իսկ ինչ որ կը վերաբերի երկրորդ ձևին, որ Յ-ն անպատճառ մուտ կը դարձէ, դարձեալ լեզուին բնիկ գրչութեան պատճառով է ան, ինչպէս կը տեսնենք բոլոր ան, տի, տի գոյգ ձայնաւորներու միջև, ըլլայ ինչ ինչ բառերու հոլովման՝ ըլլայ բայերու (ամ լրծորդութեամբ) խոնարհման մէջ: Կը յիշեցնենք նաև մեր այլի մասնիկը: Այս ամէնով պիտի կրնանք պնդել թէ մեր նախնիք Յ-ի գործածութեամբ չէին զեղծանք յուսկտ յուկամ, ինչպէս կը կարծուի, և չենք կրնար աշխարհարարին տալ իրաւունք մը՝ եղծելու այդ հիմնական գրչութեան տարազը, որ զերծ է մանաւանդ hiatus է (յորանջ):

Գրախօսական յօդուածի մը համար բաւական կը համարինք այս դիտողութիւնները, որոնք արդարեւ շատ բան մը չեն պակսեցներ Պ. Քարտաշեանի գրքոյկին իրական արժէքէն. և կը յանձնարարենք անոր ընթերցումը մեր բանասերներուն, վասնոր խզճամիտ աշխատանք մըն է ան իր թերի կողմերով հանդերձ: Միայն թէ, պիտի ուզէինք որ Պ. Քարտաշեան սկզբնաւոր 0-ի, ՈՎ-ի, Ո ի և ասոնց նման ուրիշ մանր մունր առարկութիւններու շատ կարեւորութիւն չի տար, ուղղագրական հարցը չզօւարացնելու համար:

Շ Ն Ո Ր Շ Ա Կ Ա Լ Ի Ք

✽ Զափայի Հայ Ազգային վարչութիւնը գնահատելով ՍԻՈՆը, հինգ անգլիական ոսկի զրկած է իբրեւ նուէր, ձեռամբ Տիար Հայրապետ Յակոբեանի:

✽ Կալկաթանակ ծանօթ զրազէտ և զբարարատէր Տիար Մեսրոփը Յ. Ալթեանց, Նոր-Ջուղայեցի, ՍԻՈՆի նուէր զրկած է իր Հայերէն և Անգլերէն զործերէն մէյ մէկ օրինակ:

ՍԻՈՆ իր խորին շնորհակալութիւնները կը յայտնէ Զափայէն և Կալկաթայէն արտայայտուած համակրանքի այս գեղեցիկ ապացոյցներուն համար:

ՄԱՏԵՆԱԳՐԱԿԱՆ

ՄՈՎՍԷՍ ԿԱՂԱՆԿԱՅՏՈՒԱՅԻ

Է. ԳԱՐ

ԳԻՐԲԸ.—Անիկա կը տարբերի հայկական զարդին մէջ փորձուած պատմութիւններէն: Ե. դարու պատմագիրները ամբողջական նիւթեր ունին: Գիտեն անոնց բաժանումները: Կը սկսեն զէշ աղէկ ժամանակագրութիւն մը: Այդպէս չէ Մովսէս Կաղանկատեացիին զիրքը: Անիկա տեսակ մը սոմար է որ իրարմէ անկախ դէպքեր կամ շատ շատ իրարու հետ հետաւոր կապով մը միացած եղելութիւններ կը պատմուին, առանց ժամանակագրութեան:

Այդպէս առաջին զիրքը որ կը բաղկանայ երեսուն զլուխներէ, տեսակ մը ազգարանութիւն է որ խորհեացիին նմանութեամբ հեղինակը կ'աշխատի Աղուաններու ծագումը, անոնց իշխաններուն ծննդաբանութիւնը, բանի մը հերոսներու պատմութիւնը զիրի կապի: Այն զիրքին մէջ յիշատակաբան կը նկատուին մասնաճառութեան վրայ սրուած սեղեկութիւնները ու մասնաւորաբար ԻՋ. զլուխը որ կը խօսի վիշակական Աղուանից արքայէն սրուած կանոնական ստեմանագրութեան մը վրայ: Առաջին զիրքը կը լցնեն մանաւանդ նշխարներու գիտի բազմաթիւ դրուագներ:

Բ.ը կը բաղկանայ 52 զլուխներէ: Ինչպէս ըսինք, շարայարուած դէպքերու ամբողջութիւն մը չի սարատոնց մէջ հեղինակը: Ամէն մէկ զլուխ ինքնին մէջ ամբողջ մըն է, նախորդէն անկախ, հետեւորդին չը կապուելով: Բայց այսպէս հաւարումներուն մէջ կան զլուխներ որ պատմական եղելութիւն մը կ'ընդլայնուի ազատութեամբ ու մանրամասնութեամբ: Աղուաններու քաղաքական պայքարները Պարսից և Հոնաց հետ, անոնց թագաւորներուն յարաբերութիւնները, Յոյներու և Հայերու հետ շփումները, եկեղեցական հարցերու համար թղթակցութիւնները կարեւորագոյն մասերը կը կազմեն. շահեկան են դարձեալ Խոսրովի և Ջուանշիրի սպանութիւնները, Հոնքուրիստոնէութեան դարձը, մանաւանդ Ջուանշիրի վերայ շատ գեղեցիկ ողբ մը:

Գ.ը վերագրելի չէ Մովսէսին:

ՊԱՏԵՆԱԳՐԱԿԱՆ ՄԱՏԵՆԱԳՐԱԿԱՆ ԵՒ ԳՈՐԾԻՆ ԵՒ ՄՈՎՍԷՍ.—Մովսէսը թերեւս ծագումով ու դաստիարակութեամբ հայ, բայց պաշտօն կը վարէ Աղուանից կաթողիկոսաբանը: Այնպէս որ իր հայկական մասնեացի միտք կը շահագրգռէ անուղղակի ձեւով մը: Անիկա վերջին ներկայացուցիչը կարելի է նկատել Ե. դարու մեծ զարդին, որ հիւսիսական ազգերուն կրօնական ու թերեւս ալ մշակութային միութիւնը երազեց ու այդ ուղղութեամբ անձնածիր աշխատեցաւ: Մաշտոցի կենսագրին թուցիկ տեսչեկութիւնը հոն արդէն լայն իմաստով քաղաքականութիւն մըն է: Մեր պետական տկարացումը եւ անկախութեան բարձր պատճառ եղած են այդ գեղեցիկ երազին բանդումին: Աղուանները տակի